

Kommunrevisorerna informerar

Granskning av formerna för styrelsens arbete i Umeå kommuns bolag

EY har på uppdrag av lekmannarevisorerna i Umeå kommuns bolag genomfört en granskning med syftet att bedöma huruvida arbetet i de helägda bolagsstyrelserna motsvarar de krav som ställs på en aktiebolagsstyrelse samt om formerna för styrelsens arbete är att bedöma som relevanta och ändamålsenliga.

Vår samlade bedömning är att bolagsstyrelsernas arbete till viss del motsvarar de krav som ställs på en bolagsstyrelse. Samtidigt konstateras att förutom de krav som framgår av Aktiebolagslagen så innehåller kommunens företagspolicy och bolagens ägardirektiv i begränsad utsträckning en reglering av bolagsstyrelsernas arbete.

Granskningen visar att inte alla bolagsstyrelser har beslutat om en strategi för att uppnå ägarens ändamål och mål i övrigt med verksamheten. Även löpande uppföljning och utvärdering av verksamheten mot ändamål och de mål som riktats till verksamheten visar på brister i flertalet bolag. Det finns brister vad gäller en tydlig redovisning av bolagens verksamhet i förhållande till ändamål och direktiv i förvaltningsberättelser, årsredovisningar och bolagsstyrningsrapporter. Styrelsens ansvar för intern kontroll och krav på att fastställa intern kontrollplan hanteras av några bolagsstyrelser på ett otillfredsställande sätt. Styrelsernas uppföljning av ekonomi och bedömning av bolagens ekonomiska situation fungerar på ett i allt väsentligt tillfredsställande sätt.

Bolagsstyrelserna bestämmer själva innehåll och utformning av arbetsordningen. Vår

bedömning är arbetsordningarna i varierande utsträckning utgör tillräckliga styrdokument för styrelsernas arbete. För närvarande finns fyra olika varianter av styrelsernas arbetsordningar. Brister som har identifierats är att arbetsordningarna för vissa av bolagen *inte*:

- „ Redovisar en tydlig arbetsplan för styrelsens arbete under året.
- „ Klargör styrelsens ansvar för intern kontroll och vilka beslut styrelsen ska fatta med anledning av ansvaret för intern kontroll,
- „ Definierar styrelsens ansvar för utvärdering av sig själv och VD.
- „ Innehåller en fullständig rapporteringsinstruktion.
- „ Samtidigt kan konstateras i att styrelserna i stort sett följer sina arbetsordningar.

Bolagens styrelser använder olika enkätmodeller för styrelseutvärdering. Vår samlade bedömning är att de modeller som används för utvärdering av styrelse och VD inte är tillräckligt ändamålsenliga. Enkäterna omfattar inte alla de områden som är relevanta att utvärdera samt att i flertalet av de enkäter som används förekommer dubbla frågeställningar frekvent. Det senare försvårar både besvarande av enkäten och analys av den. Syftet med styrelseutvärdering är att den ska ge stöd till utveckling och förbättring av arbetsformer för att på ett effektivare sätt bidra till att stärka bolagets strategiska arbete. Vi har inte noterat att dokumenterade åtgärdsplaner har tagits fram då utvecklings-/förbättringsområden har framkommit. Det har också visat sig att resultatet av styrelseutvärderingarna inte utgör ett underlag då styrelseledamöter nomineras.

Vår bedömning är att kompetensbehovet i respektive bolagsstyrelse är en faktor som ska

Kommunrevisorerna informerar

väga tungt då styrelseledamöter utses. Samtidigt är det vår slutsats att det saknas i Umeå kommun en tillämpad process vid nominering av styrelseledamöter som säkerställer en ändamålsenlig sammansättning av bolagsstyrelserna.

Ett väsentligt styrdokument för styrelsearbetet i bolagen utgörs av kommunens företagspolicy som fastställdes 2002. I en tidigare granskning (2016) gjordes bedömningen att företagspolicyn inte var relevant och ändamålsenlig varför rekommendationen gavs att göra en översyn av företagspolicyn. Ett konstaterande i denna granskning är att en översyn inte har blivit genomförd, vilket enligt vår bedömning är otillfredsställande.

Kommunstyrelsen har fastställt ägardirektivet till UKF. Vi har dock inte funnit stöd för att kommunstyrelsen har den befogenheten samtidigt som vi bedömer att beslut om moderbolagets ägardirektiv är ett ärende av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som inte får överlämnas eller delegeras av kommunfullmäktige till nämnd.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att:

- „ Föreslå kommunfullmäktige:
 - Att fastställa moderbolagets ägardirektiv.
 - Att fastställa en reviderad företagspolicy.
 - Att besluta om ett tillvägagångssätt för nominering av styrelseledamöter som kan säkerställa en ändamålsenlig styrelsesammansättning.
- „ Överväga att föreslå kommunfullmäktige att fastställa dotterbolagens ägardirektiv.

Vi rekommenderar UKF att:

- „ Utforma en för koncernens bolag gemensam mall för styrelsens arbetsordning och VD-instruktion med en minsta gemensam nämnare vad arbetsordning och instruktion ska innehålla.
- „ Utveckla en för koncernens bolag gemensam mall för styrelse- och VD-utvärdering där det samtidigt finns utrymme för bolagsspecifika tillägg/anpassningar. Klara ut hur utvärderingarna ska hanteras och rapporteras. Förslagsvis kompletteras det egna arbetet kring utvärderingar med att ta stöd av en extern utvärderare, exempelvis en gång per mandatperiod
- „ Utforma en för koncernens bolag relevant modell för rapportering av bolagens verksamhet i förhållande till respektive bolags ändamål och ägardirektiv.

Rekommendationer för de bolag som omfattats av granskningen framgår under respektive bolagsavsnitt i rapporten.

EYs rapport " Granskning av former för styrelsens arbete i Umeå kommuns bolag" 2018-08-29. För ytterligare information, kontakta revisionens ordförande Johnny Sandström, tel 070-677 34 89.